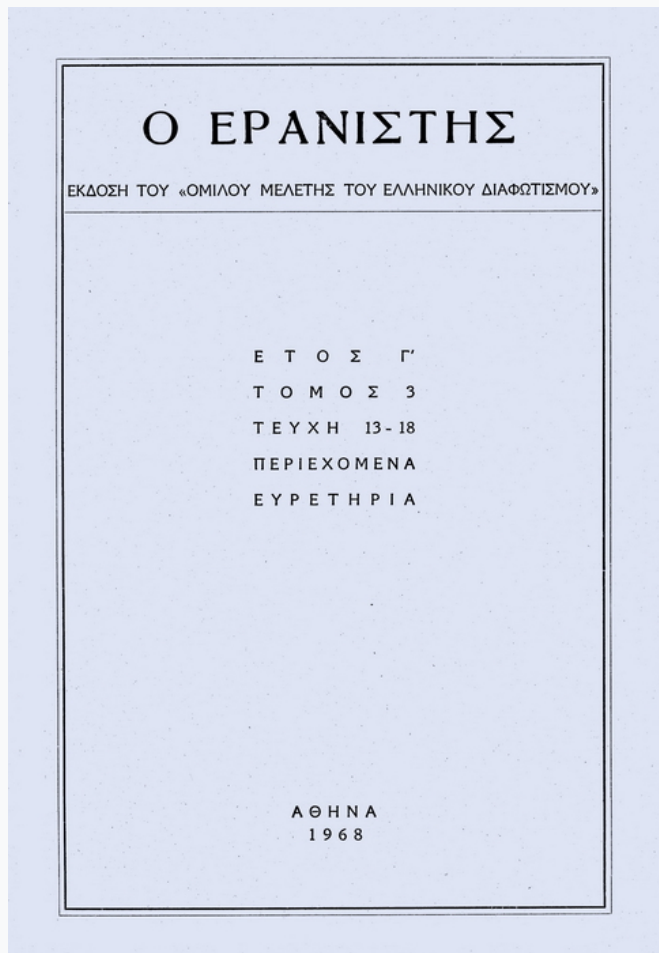

The Gleaner

Vol 3 (1965)

Σχόλια

eranistes eranistes

doi: [10.12681/er.10541](https://doi.org/10.12681/er.10541)

Copyright © 2016, eranistes eranistes

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

eranistes, eranistes. (2016). Σχόλια. *The Gleaner*, 3, 221–224. <https://doi.org/10.12681/er.10541>

Roumains et Grecs, et qui a permis de voir avec exactitude les développements d'une des périodes les plus importantes, les plus fécondes, de l'histoire de Grèce.

Ainsi, pour me résumer, nous avons vu la déontologie en premier lieu; ensuite la méthode, dans son sens le plus large, le seul qui compte à mes yeux; puis la documentation, le matériau; et enfin les valeurs historiques, leur échelle. Il semblerait que dans cette énumération de l'apport essentiel de Nicolas Iorga à notre discipline nous nous trouvons en présence non pas de quelques unes des qualités qui font le vrai historien, mais de l'ensemble des vertus fondamentales du chercheur. A partir de là tout peut être mis en question, tout peut être discuté, amendé. Mais il existe un substrat destiné à demeurer dans le domaine des sciences humaines, lorsque, par leur progrès même, leur structure se trouve renouvelée; cette essence est faite des éléments dont notre bref regard sur l'oeuvre immense de Nicolas Iorga nous a relevé la présence chez l'homme, l'écrivain, le savant.

C. Th. D.

Σ Χ Ο Λ Ι Α

ΤΟ ΙΒ' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
(BIENNH, 29 ΑΥΓ. — 5 ΣΕΠΤ. 1965)

Με μέλη της τὰ Comités des Sciences Historiques της κάθε χώρας, με τὴν συμπαράσταση διαφόρων (προσαρτημένων ἢ ἐξαρτημένων) συγγενικῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν καὶ με τὴν ὑποστήριξη τῆς UNESCO, ἡ Association Internationale des Sciences Historiques φιλοδοξεῖ νὰ προαγάγῃ καὶ νὰ συντονίσῃ, σὲ παγκόσμια κλίμακα, γενικὰ καὶ εἰδικώτερα ἐπιστημονικὰ καὶ ὀργανωτικὰ ζητήματα τῶν Ἱστορικῶν Σπουδῶν. Γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ ὀργανώνει κάθε πέντε χρόνια τὸ Διεθνὲς Συνέδριον Ἱστορικῶν Ἐπιστημῶν. Τὸ πρῶτο μεταπολεμικὰ (τὸ 9ο) εἶχε συνέλθει τὸ 1950 στὸ Παρίσι καὶ ἀκολούθησαν τὸ 10ο στὴ Ρώμη τὸ 1955, τὸ 11ο στὴ

Στοκχόλμη τὸ 1960, τὸ 12ο ἐφέτος στὴ Βιέννη (τὸ 13ο ὀρίστηκε γιὰ τὸ 1970 στὴ Μόσχα).

Τὰ εὐρύτατα πλαίσια, μέσα στὰ ὁποῖα κινεῖται ἡ διεθνὴς αὐτὴ ὀργάνωση καὶ τὰ συνέδριά της, εἶναι κατὰ πῶν ξεπερνᾶει τὸν γνωρίμο ὀρίζοντα τῶν κατὰ τόπους ἱστορικῶν (κατὰ ἀδιανόητο σχεδὸν γιὰ τὸν Ἕλληνα ἐρευνητὴ, πῶν βροῖσκειται ἀκόμη στὸ στάδιο τῆς ἱστοριοδιφίας) καὶ εἶναι φυσικὸ νὰ μὴν ἔχη ἀποκρυσταλλωθῇ ἀκόμα ὁμόφωνη καὶ τσελσίδικη γνώμη γιὰ τὰ ἐπιτεύγματα καὶ τὴν πρακτικὴ χρησιμότητα τῆς διεθνοῦς αὐτῆς κινήσεως. Θετικὸ πάντως κέρδος παραμένει ἡ διεθνὴς συνάντηση (πῶν συχνὰ καταλήγει σὲ μιὰ διεθνή ἀναμέτρηση) τῶν ἱστορικῶν τῆς οἰκουμένης, ἀνθρώπων πῶν προέρχονται ἀπ' ὄλες τῖς χώρες τῶν δύο ἡμισφαιρίων,

ἐκπροσωποῦν ποικίλους κλάδους τῶν ἱστορικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐκφράζουν ὅλες τὶς τάσεις καὶ τὶς ἰδεολογίες. Ἡ ἀπεραντοσύνη αὐτῆ τῶν θεμάτων καὶ τὸ πλῆθος τῶν συνέδρων ἐπέβαλε τὸν τύπο τοῦ κατευθυνομένου συνεδρίου (Congrès dirigé) μὲ προκαθορισμένα θέματα, βασικὲς εἰσηγήσεις καὶ περιορισμένα πλαίσια συζητήσεων.

Τὸ ἐφετεινὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης, σὸ ὁποῖο ἔλαβαν μέρος πάνω ἀπὸ 2.000 συνέδριοι ἀπ' ὅλο τὸν κόσμον, εἶχε ἐπιδιώξει κάθε δυνατὴ ἀποκέντρωση διαιρώντας καὶ ὑποδιαιρώντας τὸ πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν σὲ μεγάλους καὶ μικρότερους τομῆς. Ἐνα τμήμα ἦταν τὰ λεγόμενά μὲ γάλα θέματα (grands thèmes): L' acculturation, La tolérance religieuse et les hérésies, Nationalisme et Internationalisme aux XIXe et XXe siècles, Les classes dirigeantes de l' Antiquité aux Temps modernes, Structures sociales et littératures aux XIXe et XXe siècles κ. ἄ. Δεύτερο τμήμα ἦταν ἀφιερωμένο στὴν Ἱστορία τῶν ἡπείρων ("Ἄπο Ἀνατολή, Ἀφρική, Λατινικὴ Ἀμερικὴ κ. ἄ.). Ἐνα ἄλλο τμήμα περιλάμβανε θέματα Μεθοδολογίας (L' évolution de la pensée historique, Evolution und Revolution in der Weltgeschichte κ. ἄ.) καὶ Ἱστορίας κατὰ χρονικὲς περιόδους: Ἀρχαιότης, Μεσαίων, Νεοὶ χρόνοι καὶ σύγχρονη ἐποχὴ (Antiquité et Christianisme, Die Rolle der Araber, Mouvements paysans du Centre et du Sud-Est de l' Europe du XVe au XXe siècle, Les efforts des peuples des Balkans pour accéder à l' indépendance politique et économique de 1875 à 1914 κ. ἄ.). Παράλληλα, σὲ ἄλλα τμήματα, συνδριάζαν διάφοροι διεθνεῖς ὀργανισμοὶ καὶ ἐπιτροπές, ὅπως ἡ Commission internationale d' histoire des mouvements sociaux, ἡ Commission intern.

des Études Slaves, ἡ Association intern. d' histoire économique, ἡ Association intern. d' histoire du droit et des institutions, ἡ Association intern. des Études Byzantines κ. ἄ.

Οὐσιαστικὰ δηλαδὴ ἔγιναν ταυτόχρονα πολλὰ μικρότερα αὐτοτελῆ συνέδρια, ἀνεξάρτητα καὶ σχεδὸν ἄσχετα τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Προκαθορισμένοι εἰσηγητὲς εἶχαν συντάξει τὶς βασικὲς εἰσηγήσεις καὶ συνεισηγήσεις σὲ κάθε θέμα, τὰ κείμενά τους εἶχαν ἐκτυπωθῆ (4 τόμοι πολυσέλιδοι) καὶ εἶχαν διανεμηθῆ ἀπὸ πρῶν στοὺς συνέδρους, ἔτσι ὥστε ἡ συνεδρίαση ν' ἀφιερωθῆ σὲ μιὰ ζωντανὴ καὶ γόνιμη συζήτηση πάνω σὲ ἀπόψεις τῶν βασικῶν εἰσηγήσεων. Ἐλάχιστες συνεδριάσεις ὅμως κατέληξαν σὲ μιὰ ἐποικοδομητικὴ συζήτηση. Συνήθως τὸν βασικὸ εἰσηγητὴ διαδέχονταν σὸ βῆμα δεκάδες συνέδριοι μὲ μιὰ δική τους μακροσκελέστατη ὁμιλία ὁ καθένας, ἔτσι ὥστε ἡ πολύωρη καταπόνηση, μὲ τὶς ἀναπόφευκτες ἐπαναλήψεις ἢ τὶς δυσανάλογες ἐκτροπὲς σὲ λεπτομέρειες, ν' ἀπομακρύνῃ τὸν ἀκροατὴ ἀπὸ τὶς γενικὲς γραμμὲς καὶ τὴν συνθετικὴ θεώρηση τοῦ κεντρικοῦ θέματος. Γι' αὐτὸ δικαιολογοῦνται ὠρισμένες ἐπιφυλάξεις γιὰ τὸ σύστημα αὐτὸ τοῦ Συνεδρίου. Περισσότερο ἀποδοτικὰ εἶναι πάντοτε τὰ Συνέδρια μὲ σιεντότερα πλαίσια κατ' ἀρχήν, μὲ προκαθορισμένους βέβαια κύκλους θεμάτων, ἀλλὰ καὶ μὲ ἐλεύθερες ἀνακοινώσεις μέσα στὰ ὅρια τῶν προκαθορισμένων αὐτῶν κύκλων. Καὶ ἔτσι ὅμως, δὲν παύει πάντως τὸ Συνέδριο ν' ἀποτελῆ ἓνα σεμνὸ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου, ὅπου ἔχει κανεὶς τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσῃ καὶ ν' ἀκούσῃ τοὺς κορυφαίους τοῦ κλάδου του.

Μιὰ ὀλόκληρη μέρα (3 Σεπτ.) κράτησαν οἱ ἐργασίες τῆς Association Internationale des Études Byzantines. Προεδροῦσε οἱ καθηγ. Δ. Ζακυνθῆος καὶ

A. Dostal. Θέμα: Le monde de Byzance dans la pensée historique de l'Europe à partir du XVIIe siècle. *Βασικὲς εἰσηγήσεις:* α') τοῦ *A. Pertusi*: Le siècle de l'érudition, β') τοῦ *A. Guillaou*: Le siècle des lumières, γ') τοῦ *A. Ζακνθηνοῦ*: Le XIXe siècle du romantisme au nationalisme, δ') τοῦ *H. Hunger*: Byzanz im europäischen Geschichtsdenken des 20. Jahrhunderts, ε') τοῦ *D. Obolensky*: Le point de vue des Slaves du Nord, ζ') τοῦ *I. Dujeu*: Le point de vue des Slaves du Sud, και ζ') τοῦ *A. Ζακνθηνοῦ*: Le point de vue des érigones. Ἐνδιαφέροντες συζητήσεις ἔκλεισαν τὴ γόνιμη αὐτὴ συνεδρία

Ἀπὸ τὴ χώρα μας παρακολούθησαν τὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης οἱ καθηγ. *A. Ζακνθηνός*, Ἄπ. Δασκαλάκης, Ἄπ. Βακαλόπουλος, *M. Μανούσκακας*, *N. Πανταζόπουλος*, *I. Καραγιαννόπουλος*, οἱ κ.κ. *K. Δημαρᾶς*, *A. Βρανούσης*, *B. Λαούρδας*, *Γ. Λάιος*, ἡ κυρία *A. Λαούρδα* καὶ ἡ γράφουσα.

E. A. BΡ.

ΤΟ Γ' ΠΑΝΙΟΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ἀπὸ τὶς 23 ὡς τὶς 28 Σεπτεμβρίου συνήλθε τὸ Γ' Πανίονιο Συνέδριο μὲ πρόεδρο τὸν καθηγητὴ κ. *A. Ζακνθηνό*. Στὶς 23 Σεπτεμβρίου, στὴν Κέρκυρα, ἔγινε δοξολογία καὶ ἡ ἐναρκτήρια τελετὴ. Οἱ ἀνακοινώσεις ἔγιναν στὴν Κεφαλονιά (25-27 Σεπτεμβρίου) καὶ Ζάκυνθο (28 καὶ 29 Σεπτεμβρίου). Οἱ ἀκόλουθες ἀπ' αὐτὲς ἀνήκουν στὸν κύκλο τῶν νεοελληνικῶν σπουδῶν: Ἄμ. Ἀλιβιζάτος, Ἱστορικὰ ἐπιπέδια ἀφομοιώσεως Ἐκκλησίας Ἐπιανήσου πρὸς τὴν αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν Ἑλλάδος, μετὰ τὴν Ἑνωσιν, Σοφία Ἀντωνιάδου, Οἰκονομικὰ διοικήσεως Ζακύνθου τὸ ἔτος 1645, Δικ. Βαγιακάκος, Σχέσεις Ζακύνθου καὶ Μάνης, Ἑρ. Βρανούση, Ἐνα μετόχι τῆς μονῆς Πάτμου στὴ Ζά-

κυνθο (IZ'-IΘ' αἰ.), *A. Βρανούσης*, Ὁ κώδικας τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Περραιβοῦ, *K. Γρόλλιος*, Ἀνέκδοτη νεοελληνικὴ μετάφραση Λαΐνου ποιητῆ, *K. Δαφνῆς*, Τὰ Ἐπιανησιακὰ Γράμματα καὶ ὁ Παλαμᾶς, *K. Θ. Δημαρᾶς*, Χρονολογικὰ τοῦ *Βικ. Λαμοδοῦ*, *L. Coutelle*, Τὸ ἰταλικὸ πρότυπο ἐνὸς ποιήματος τοῦ Σολωμοῦ, *Ντ. Κονόμος*, Ὁ *Γ. Τερτοίτης* ὡς μεταφυσικὸς καὶ θεοσκευόμενος, Ἑλ. Κούκου, Ἡ διαθήκη τοῦ ἀρχιεπισκόπου Φιλαδελφείας Μελετίου Τυπάλλου, *Αἰκ. Κουμαριανοῦ*, Ὁ *K. Σταμάτης* ἐνεργεῖ γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδος, Ἑμμ. Κριαρᾶς, Ἡ γλῶσσα καὶ τὰ κείμενα τῆς Ἐπιανησιακῆς Γραμματείας, *Βασ. Λαούρδας*, Παρατηρήσεις στὶς Ὀμιλίες τοῦ Ἡλία Μηνιάτη, *Br. Lavagnini*, *L. Mercantini nelle Isole Ionie*, *M. Μανούσκακας*, Ἀνέκδοτα χρονικὰ σημειώματα καὶ ἔγγραφα (1506-1521) τοῦ νοταρίου Ζακύνθου Θεοδώρου Ραφιοπούλου, *Σ. Μεσσῆνης*, Ἡ περιγραφή Κεραύρας τοῦ *C. Botta* (1798), *A. Mirambel*, Ἡ Ἐπιανησιακὴ λογοτεχνία καὶ ἡ δυτικὴ σκέψις, *N. Μοσχονᾶς*, Φορολογικὲς μεταρρυθμίσεις στὴν Κεφαλληνία κατὰ τὰ τέλη τοῦ IZ' αἰῶνος, Ἄγ. Νικοκάβουρα, Τὸ ἀρχεῖον Ἀνδρέου Μουστοξύδη, *Π. Νικολόπουλος*, Ἐγγραφα μονῆς Διονυσίου (Ἄγ. Ὁρους) ἐκ Ζακύνθου (IZ' αἰ.), *M. Νυσταζοπούλου*, Ἄγνωστον χειρόγραφον τῆς Γραμματικῆς τῶν ἀδελφῶν Λειχουδῶν, *B. Π. Παναγιωτόπουλος*, Προτάσεις τοῦ *Π. Μαρκίδη-Πούλιου* γιὰ ἐγκατάσταση Ἑλληνικῆς Τυπογραφίας στὴν Ἰόνιο Πολιτεία (1800), *Νικ. Πανταζόπουλος*, Ἀνέκδοτος «Κώδιξ τῆς Ἐμπαρουσίας τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ εἰς τὸ Καρδάκι» (IZ' αἰ.), Ἑλ. Πρεβελάκης, Ἡ ἐγκύκλια ἐπιστολὴ τοῦ *I. Καποδίστρια* τῆς 6/18 Ἀπριλίου 1819, Ἑμμ. Πρωτοφάλλτης, Πολιτικαὶ διαπραγματεύσεις καὶ συνθήκαι μεταξὺ Ἰο-

νίου Πολιτείας και Ἀλη-πασά, Διον. Ρώμας, Ἀνέκδοτον κείμενον Γ. Τερ-τοσίτη, Διον. Τραυλός, Ἡ κομμούνα στή Σκάλα κατά τήν Ἐπανάστασιν τοῦ 1849, Κ. Ν. Τριανταφύλλου, Παλαιά νομικά ἔγγραφα Κερκύρας τῶν ἐτῶν 1620-1854 διασωθέντα ἐν Πάτραις, Ν. Β. Τωμαδάκης, Ὁ Σολωμός και ὁ Ὅμηρος (νέα στοιχεῖα), Μ. Vitti, Ἐνα θεατρικό πείραμα τοῦ Ν. Σοφριανοῦ.

Ε. Ζ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ (II) ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

Σ' ἓνα πρόσφατο σχόλιο τοῦ «Ἐρα-νιστῆ» (τεῦχ. 14, 1965, σ. 85) εἴχαμε ἀναφερθῆ στὸν Κατάλογο Βιβλίων δω-ρηθέντων ὑπὸ τῆς Παλαιᾶς Κοινότητος, δακτυλογραφημένη ἔκδοσι τοῦ Ἑλλη-νικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας. Ὡς συμ-πλήρωμα τώρα μᾶς προσφέρεται, ἐπί-σης δακτυλογραφημένος, ὁ Κατάλογος Ξενογλώσσων βιβλίων δωρηθέντων ὑπὸ τῆς Παλαιᾶς Κοινότητος, ὁ ὁποῖος πε-ριλαμβάνει 922 τίτλους. Ἀντίγραφο και τοῦ δευτέρου αὐτοῦ χρησιμώτατου καταλόγου βρίσκεται στὸ ΚΝΕ τοῦ Β.Ι.Ε.

Π. Μ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Ἡ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Σόφιας «Κύριλλος και Μεθόδιος» ἐκδίδει τὸ μηνιαῖο περιοδικὸ Βιβλιοθηκάριος (Библиотечар), ὅπου δημοσιεύονται ἄρθρα σχετικά μὲ τις βιβλιοθήκες και τήν βι-βλιοθηκονομία. Στὸ τεῦχος 4 τοῦ Ἀ-πριλίου 1965, σελ. 49-60, ἓνα ἄρθρο εἶναι ἀφιερωμένο στήν «Βιβλιογραφία τῶν γειτονικῶν χωρῶν» και περιέχει μιά σύντομη ἐπισκόπησι γιὰ τήν βιβλιο-γραφικὴ ἐργασία πού ἔχει γίνει ἔως σή-μερα στήν Ρουμανία, Γιουγκοσλαβία, Ἀλβανία, Ἑλλάδα, Τουρκία. Τὸ τμήμα

γιὰ τήν Ἑλλάδα, γραμμένο ἀπὸ τὸν Veselin Trajkov, παρουσιάζει τις γε-νικὲς βιβλιογραφίες και ὀρισμένες εἰδι-κὲς: ὅπως εἶναι φυσικό, σὲ μιά σύντο-μη ἔκθεσι δὲν μπορούσαν νὰ περιλη-φθοῦν ὅλες οἱ ἐπὶ μέρους βιβλιογραφίες πού ἀναφέρονται σὲ μιά περιοχὴ ἑλλη-νικὴ ἢ σ' ἓνα τομέα ἐπιστημονικό. Ὁ-πωσδήποτε ὁ συγγραφέας τοῦ ἄρθρου ἐπισημαίνει τήν ἔλλειψη βιβλιογραφι-κοῦ κέντρου στήν Ἑλλάδα, ὅπως ἐπί-σης και τήν ἀπουσία συλλογικῶν κα-ταλόγων γιὰ τὰ βιβλία και περιοδικὰ τῶν μεγάλων ἑλληνικῶν βιβλιοθηκῶν. Σημειώνουμε ἰδιαίτερα τὸ ἐνδιαφέρον πού παρουσιάζει τὸ ἄρθρο αὐτὸ γιὰ ὁ-σους θέλουν νὰ λάβουν ὡς ἀφετηρία σὺς ζητήσεις τους τήν βιβλιογραφικὴ ἐργασία τῶν γειτονικῶν μας χωρῶν. Τὸ σχετικὸ σπάραγμα βρίσκεται στὸ ΚΝΕ τοῦ Β.Ι.Ε.

Μ. Ν.

ΒΑΛΚΑΝΙΚΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Τὸ περιοδικὸ Études Balkaniques, ἐπιστημονικὸ ὄργανο τοῦ Ἰνστιτούτου Βαλκανικῶν Σπουδῶν τῆς Βουλγαρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, κυκλο-φόρησε πρῶν ἀπὸ λίγο καιρὸ σὲ ἓνα, ἐτήσιο τεῦχος: 1, 1964. Στὸ δημοσίευμα αὐτὸ οἱ ἐκδότες ἀποβλέπουν νὰ παρου-σιάσουν ἐπιστημονικὲς ἐργασίες πού θὰ ἀναφέρονται σὲ θέματα ἱστορίας, φιλο-λογίας, ἀρχαιολογίας, γλωσσολογίας κ.λ.π. τῶν Βαλκανικῶν λαῶν, γιὰ τὰ ὅποια ὑπολογίζουν στή συνεργασία ὄλων τῶν Βαλκανικῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ ὕλη τοῦ περιοδικοῦ στὸ πρῶτο του τεῦχος ἀποτελεῖται ἀπὸ μελέτες, βι-βλιοκρισίες και ἐπιστημονικὰ νέα: οἱ συνεργάτες ἔχουν χρησιμοποιήσει ἐκτὸς ἀπὸ σλαβικὲς και ἄλλες εὐρωπαϊκὲς γλώσσες.

Α. Κ.

Τὸ τεῦχος αὐτὸ ἐπιμελήθηκε ὁ ἐταῖρος τοῦ Ὁμίλου Ἐμμ. Ν. Φραγκίσκος